

Я лежала мертва на церковному цвинтарі. Відтоді як ті, хто прийшов на мій похорон, сказали мені сумні прощальні слова, минула година, яка тягнулася дуже довго.

О дванадцятій, саме тоді, коли за звичайних обставин родина всідалася б обідати, ми вирушили з Букшоу. Мою труну з палісандрового дерева забрали з вітальні й повільно понесли широкими кам'яними сходами до в'їзду, а потім із легкістю, що від неї краялося серце, встановили у відкритому катафалку, який уже очікував унизу, зім'явши при цьому букет польових квітів, турботливо залишений там убитими горем селянами.

Потім ми довго їхали каштановою алеєю до Малфордських воріт, і грифони, що на них сиділи, відвернулися — чи то сумовито, чи то байдуже, я не дізнаюся ніколи.

Доггер, відданий татів майстер-на-всі-руки, розміреними кроками йшов поряд із неквапливим катафалком, злегка торкаючись його даху, ніби намагався захистити моє тіло від чогось, що бачив лише він. Біля воріт одному з працівників ритуального бюро вдалося жестами заманити його в орендований автомобіль.

Отак вони й привезли мене в Бішоп-Лейсі, похмуро минаючи ті самі зелені лани й запилюжені живоплоти, повз які я щодня гасала на велосипеді, коли ще була жива.

На переповненому цвинтарі церкви Святого Танк्रेда мене обережно вийняли з катафалка й повільно, як черепахи, понесли стежкою вздовж лип. Тут носії зупинилися й поставили труну на свіжоскошену траву.

Потім біля могили почалася служба, і, коли вікарій промовляв традиційні слова, в його голосі було чутно нотку щирого суму.

Це вперше я слухала панахиду з такого виграшного місця. Торік ми з татом були на похороні містера Діна, місцевого зеленяра. Його могила, власне кажучи, лише за декілька ярдів від того місця, де нині лежу я. Вона вже просіла, лишивши тільки прямокутну вм'ятину, зазвичай наповнену застоюною дощовою водою.

Найстарша з моїх сестер, Офелія, сказала, ніби могила опустилася тому, що містер Дін воскрес і його вже там фізично не було, тоді як Дафна, інша моя сестра, вирішила, що він провалився в іще старішу могилу, бо той, хто був у ній похований, уже розклався.

Я подумала про м'ясо-кістковий бульйон просто під собою, інгредієнтом якого я от-от стану.

Флавія Сабіна де Люс, 1939—1950 — ось який напис вони замовлять вигравіювати на моєму надгробному камені — скромній і зі смаком підібраній сірій плиті, на якій немає місця для фальшивих сентиментів.

Шкода. Якби я прожила досить довго, то заповіла б написати рядки із Водстворта:

Дівча, що мало хто любив і не хвалив ніхто.

А якби вони сперечались, я б залишила оце як другий варіант:

І найщиріші із сердець людських
впадають в розпач від учинків злих.

Лише Фелі упізнала б рядки з «Третьої книги пісень» Томаса Кемпіона¹, тому що виконує ці пісні на форте-

¹ Томас Кемпін (1567—1620) — англійський поет і композитор.

піано, — та вона була б так охоплена почуттям провини, що нікому не сказала б.

У мої думки втрутився голос вікарія.

«...Земля до землі, порох до пороху; з твердою й певною надією на Воскресіння до вічного життя через нашого Господа Ісуса Христа, який змінить наше тлінне тіло...»

І раптом вони пішли, лишивши мене там саму — саму, на поталу хробакам.

Ото й усе: кінець життєвого шляху бідної Флавії.

Напевне, родина вже встигла повернутися додому, в Букшоу, й зібратися за поминальним обідом: тато, як завжди, скам'яніло-мовчазний, Даффі та Фелі обіймають одна одну, і обличчя у них розпухлі й заплакані, а місіс Мюллет, наша куховарка, виносить таріль із запеченим м'ясом.

Я згадала, що Даффі сказала мені, запоем читаючи «Одіссею»: запечене м'ясо в Стародавній Греції було традиційним частуванням на похороні, — на що я відповіла, що з огляду на те, як готує місіс Мюллет, за дві з половиною тисячі років мало що змінилося.

Але тепер, коли я померла, мені, напевне, слід спробувати стати доброзичливішою.

Доггер, звісно, буде невтішний. Любий Доггер — м'ясник-водій-лакей-садівник-прикажчик в одній особі — бідна зранена душа, здібності якої то міліють, то прибувають, як води річки Северн; Доггер, що нещодавно врятував мені життя і вже наступного ранку про це забув. Я буду страшенно сумувати за ним.

А ще сумуватиму за лабораторією. Я думала про золоті часи, що провела там, у покинутому крилі Букшоу, у блаженній самоті, серед фляжок, реторт, пробірок, у яких щось весело шкварчало, та мензурок. А тепер думати, що я не побачу все це знову, — нестерпно. Надто важкий тягар.

Я прислухалася до того, як здіймався вітер, шепочучи в тисовому гіллі над головою. У тіні собору Святого Танкреда вже ставало прохолодно, а незабаром ще й стемніє.

Бідна Флавія! Бідолашна холодна-як-камінь мертва Флавія.

Даффі та Фелі, певно, вже встигли пошкодувати, що спаскудили одинадцять коротких років життя сестри своїм гидким ставленням.

Від цієї думки сльоза покотилася по щоці.

Чи привітає мене Гарріет на небесах? Гарріет — це моя мати, яка за рік після мого народження померла внаслідок нещасного випадку, займаючись альпінізмом. Чи упізнає вона мене через десять років? Чи буде вона досі в альпіністському костюмі, в якому й зустріла смерть, а чи вже змінила його на білі шати?

Утім, що б на ній не було вдягнуто, виглядатиме вона вишукано.

Раптом почулося тріпотіння крил. Шурхіт відбився голосною луною від кам'яної стіни, а піварка вінтажного скла та могильні камені, що схилилися наді мною, надали йому тривожної гучності. Я завмерла.

Міг то бути ангел чи, радше, архангел, що прийшов забрати безцінну душу Флавії до раю? Якби я могла бодай трішечки розплющити очі, то побачила б його, хай і розмито, крізь вії.

Та де там. То була лише скуйовджена галка, з тих, що постійно літають довкола церкви Святого Танкреда. Ці волоцюжки в'ють там гнізда з XIII століття, відтоді як муляри пішли звідти, зібравши свої інструменти.

Тепер ця недолуга птаха незграбно приземлилася на мармуровий палець, що вказував у небо, і холодно дивилася на мене блискучими гудзиками дивних очей.